

Hur påverkar Parkinsons sjukdom språket och kommunikation?

Merle Horne

Lingvistik (SOL-centrum)
Lunds Universitet

Parkinsons påverkar rörelse,
inklusive rörelse av talorganen.

T.ex. tungrörelser, läpprörelser, och
även stämbandsrörelser

Tungrörelser och läpprörelser är
viktiga för att kunna producera olika
ljud, e.g. olika vokaler (ö, å, i)

Stämbandsrörelser viktiga
för att producera melodier,
även språkliga melodier som
svenskans ordaccenter:

tomten (<tomt)

(Accent 1-'akutaccent')

tomten (<tomte)

(Accent 2-'gravaccent')

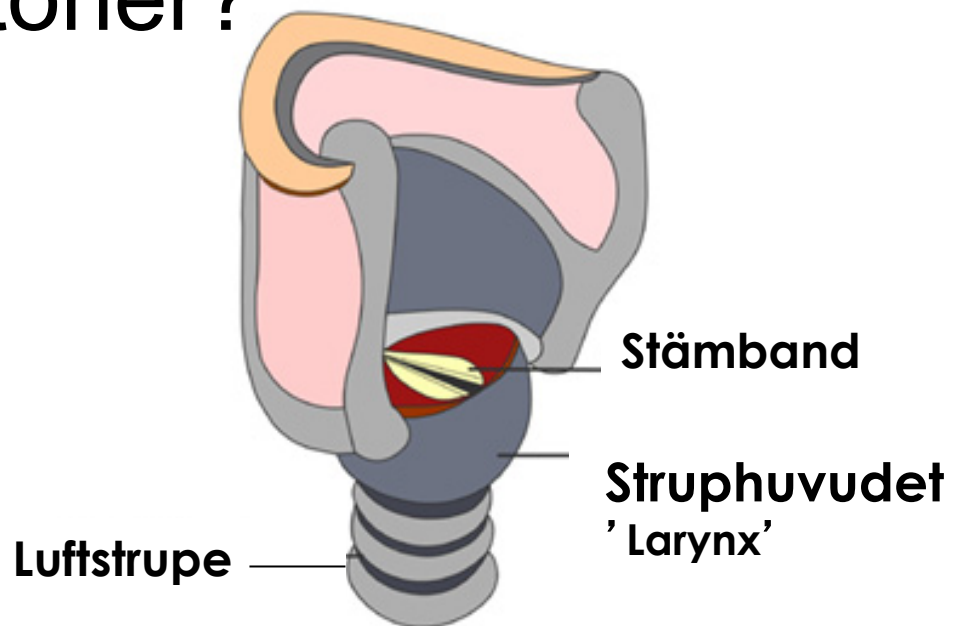
skånska

central svenska

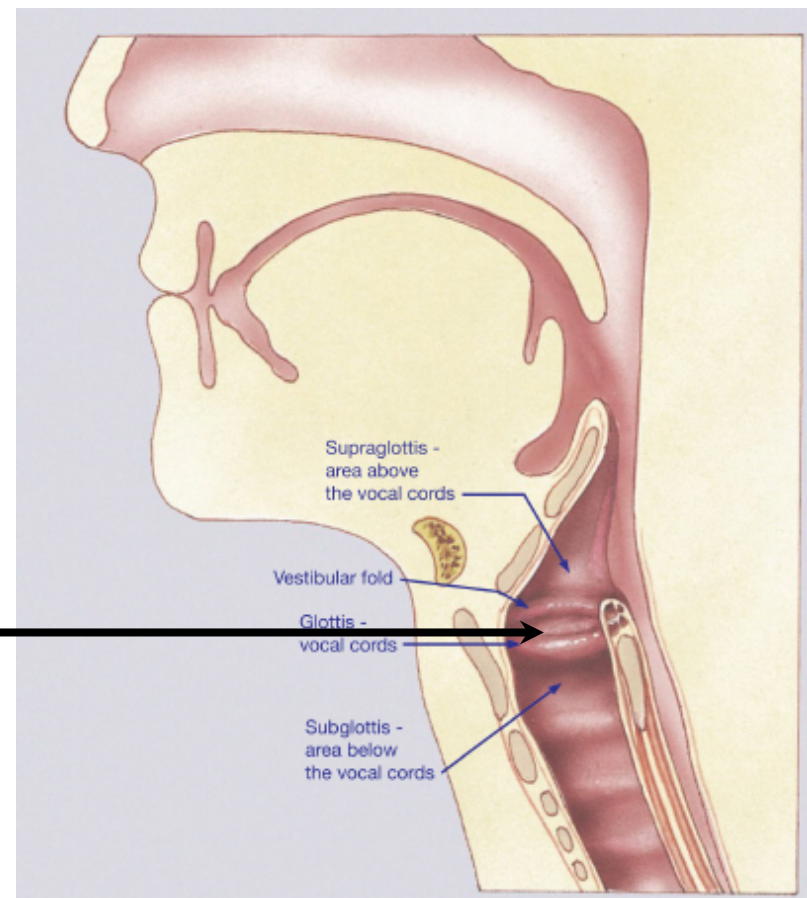

Höga toner medför snabbare
stämbandsrörelser än låga
toner

Hur produceras höga toner?

ceders-sinai.edu

dwp.gov.uk

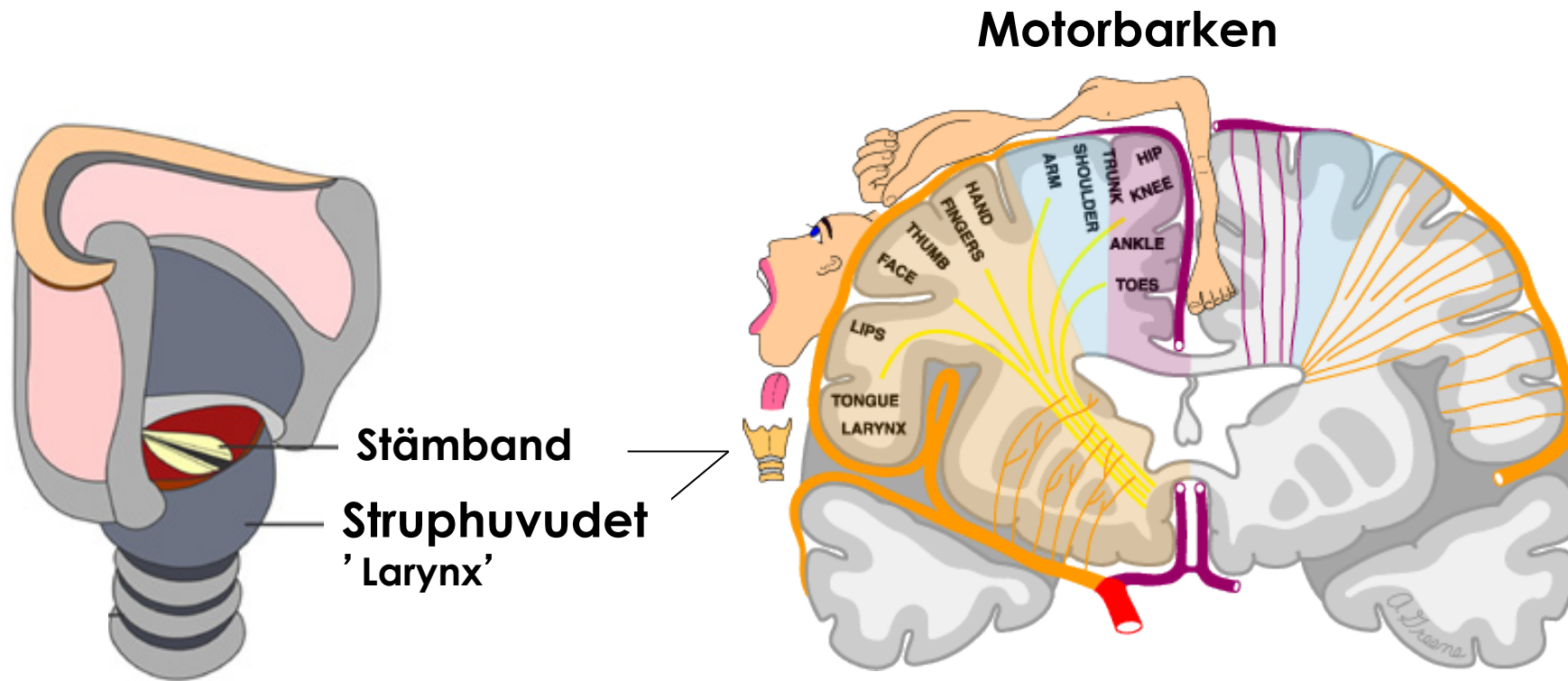
Talets melodi styrs av stämbandens svängningshastighet.

Ju snabbare stämbanden vibrerar desto högre blir tonnivån

LUND
UNIVERSITY

Stämbandens rörelse, toner, och hjärnan

ceders-sinai.edu

Stämbandens rörelsehastighet styrs av muskler som kontrolleras av motorbarken

Forskning har visat att parkinsons medför problem att producera höga toner dvs snabba ändringar i stämbandsrörelsehastighet. Detta medför att det kan vara svårt för lyssnare att tolka allt som en person med Parkinsons vill uttrycka.

LUND
UNIVERSITY

Darkins, Fromkin & Bensen
(*Brain and Language* 1988) jämförde
amerikanska parkinsons
patienters produktion av
sammansättningar och fraser
och jämförde dem med en
kontroll-grupp:
greenhouse 'växthus'
green house 'grönt hus'

Resultat

Talare med parkinsons hade svårt att producera skillnaden mellan sammansättningar och fraser, t.ex. en högre ton (betoning) på första ledet i sammansättningar (t.ex. *rödhake* – *röd* *hake*)

Höga toner kan t.ex.
användas för att framhäva
viktiga ord i en mening:

LUND
UNIVERSITY

De kommer se'n och fikar

De kommer se'n och fikar

De kommer se'n och fikar

De kommer se'n och fikar

Höga toner kan också användas av talare för att uttrycka olika känslotillstånd, t.ex. glädje, vrede, samt för att framhäva vissa ord som är viktiga i samtalet

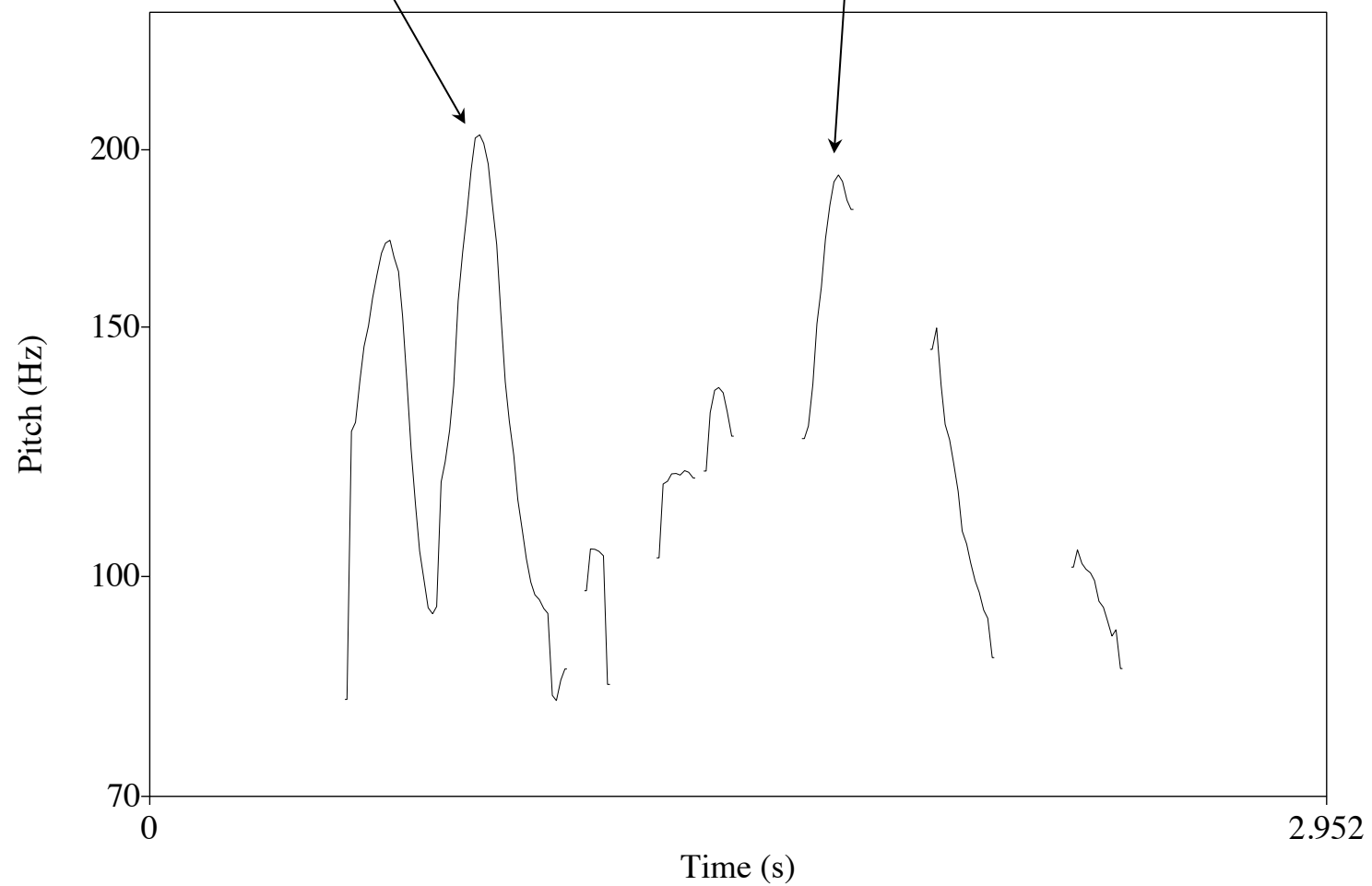
I lördags var det påskafton

LUND
UNIVERSITY

I lördags var det påskafton

Grundtonskurva

Resultat i Pell et al. (*Brain and Language* (2006)) visade att talare med Parkinsons uppfattas ofta som ledsna eller känslomässigt neutrala. Detta kan vara en misstolkning p.g.a. att Parkinsons-patienter har problem att producera höga toner som associeras med känslor som glädje.

Pell et al. bad en grupp personer lyssna på yttranden uttalade av Parkinsons-patienter och friska personer. Talarens känslomässiga tillstånd (arg, äcklad, glad, neutral, ledsen, förvånad) bedömdes samt graden av upplevd känslomässig intensitet

Resultat

Parkinsons-patienters yttranden som skulle ge ett argt, äcklat, eller glatt intryck misstolkades ibland som 'neutrala' .

Yttranden som skulle ge ett ledset intryck identifierades bäst.

Känslomässig intensitet var mindre för talare med Parkinsons förutom för känslan ' ledsen' .

Lyssnares reaktion kan bero på problem som Parkinsons-patienter har att producera höga toner. Känslor som glädje och vrede uttrycks oftast med hjälp av höga toner. En röst som som låter ledsen kännetecknas av låga toner.

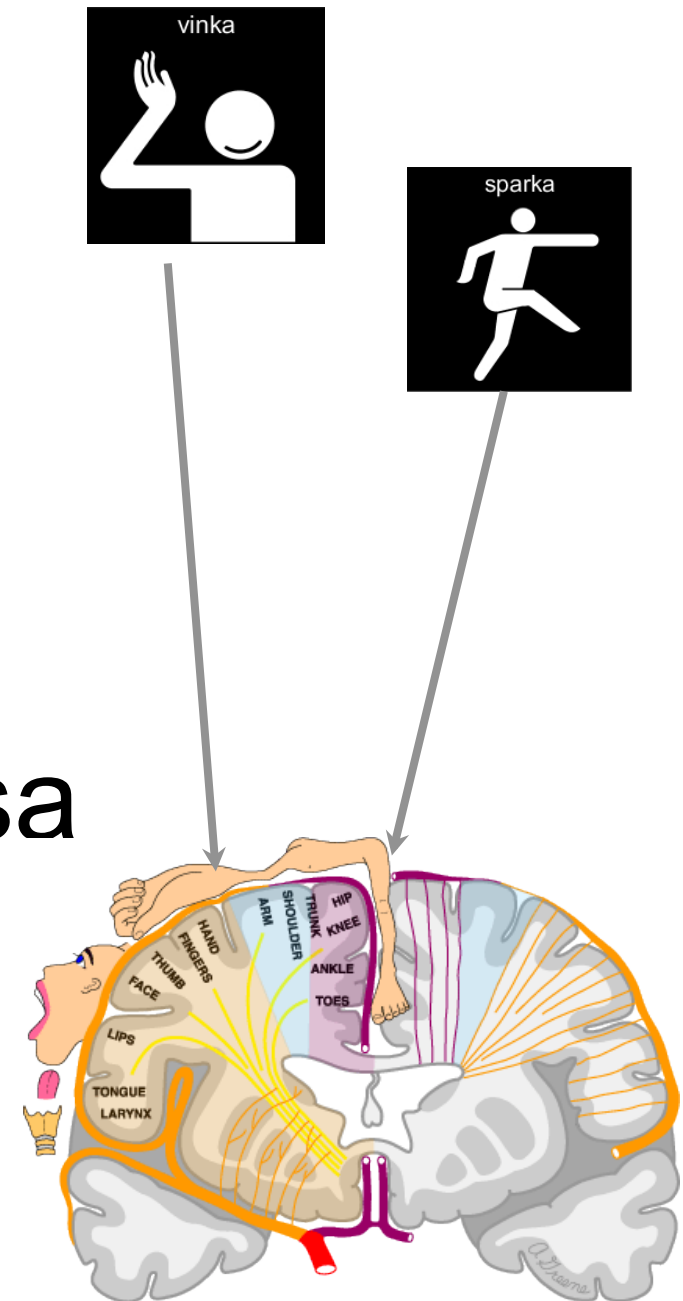
Bearbetning av rörelseverb

Forskningsresultat (e.g. Boulenger et al. 2008) visar att parkinsons sjukdom kan påverka bearbetning av ord vars betydelse är förknippade med kroppslig rörelse, t.ex. ***gå, sparka, vinka***

Eftersom en del av betydelsen (rörelsekomponenten) hos rörelseverb antas vara representerad i motorkortex, påverkas bearbetningen av dessa ord när Parkinsons inverkar på kroppslig rörelse.

LUND
UNIVERSITY

Boulenger et al. (*Neuropsychologia* 2008)
jämförde hur snabbt personer
med parkinsons (i jämförelse
med en kontrollgrupp) kunde
känna igen rörelseverb (t.ex.
vinka i motsats till konkreta
substantiv (t.ex. *äpple*) före
(minst 12 t utan L-dopa) och efter
(1 t) behandling med L-dopa.

Resultat

Parkinsons-patienter (men inte kontrollgruppen) hade något svårare att känna igen ord för rörelseverb än ord för konkreta substantiv när dopaminnivån var låg. Efter levodopa-behandling var det ingen skillnad i tiden det tog att känna igen rörelseverb i jämförelse med substantiv.

